

Değerlendirme Metodları

O halde, öğrencilerin bir dizi düşünme becerisini uygulamalarını gerektiren projeleri dikkatlice planladınız. Vurgulanacak belli becerileri belirlediniz ve bu becerilere yönelik doğrudan öğretim yaptınız. O zaman büyük soru, 'Siz ve öğrencileriniz, onların düşüncelerini geliştirme amaçlarını gerçekleştirip gerçekleştirmediğini nasıl bilirsiniz?' dir.

[Düşünen Sınıf](#) web sitesi, öğrenci düşünmesinin etkin değerlendirilmesine yönelik bazı stratejiler önerir:

- Öğrencilere, onlardan ne tür düşünme beklediğinizi açıklayın.
- Farklı projeler ve konu alanlarında iyi düşünmenin nasıl olduğunu sık sık tartışın ve bunun örneklerini verin.
- Öğrencilerden, düşüncelerini değerlendirmede kullanacağınız kriter ve standartlara katkıda bulunmalarını isteyin.
- Farklı proje ve üniteler için en uygun olacak değerlendirme türleri hakkında öğrencilere bilgi verin.
- Sizin kullanacağınız araçlarla kendilerini değerlendirme konusunda öğrencilere öğretim ve uygulama sağlayın.
- Düşünme ürünlerinin yanısıra düşünme süreçlerini değerlendirin.
- Öğrencilere, düşüncelerine yönelik hayli fazla geribildirim verin ve birbirlerine geribildirim verme fırsatları sağlayın.

Düşünme Ürünlerini Değerlendirme

Öğrenci düşünmesini değerlendirmenin en belirgin yolu, oluşturdukları ürünleri analiz etmektir. Tabii ki, düşünmeyi öğretmenin tüm amacı, öğrencilerin yüksek kaliteli çalışmalar üretmelerine yardımcı olmaktır. Ancak, okullarda düşünmenin en yaygın ürünü, bir deneme ya da araştırma raporu gibi yazılardır. Ama, proje tabanlı öğrenmede öğrenciler öğrendiklerini, çoğu teknolojiyi dahil eden çeşitli şekillerde gösterebilirler. Öğrencilerin düşüncelerini bu ürünler yoluyla değerlendirme, karmaşık bir iştir. Çoğu durumda, değerlendirme listeleri, projelerde üst düzey düşünmeyi değerlendirmek için diğer geleneksel değerlendirme metodlarından daha yararlıdır.

Etkin bir değerlendirme tablosu sadece bir ürünün kalitesini değerlendirmez, aynı zamanda ürün üzerinde yüksek kaliteli bir çalışma yapmaya yönelik bir rehber görevi yapar. Bu sebepten dolayı bir değerlendirme tablosunun dili ne kadar özel olursa, öğrenci projeyi başarılı bir biçimde tamamlamak için o kadar çok yönlendirmeye sahip olur.

Düşünme Becerilerine Hitap Eden Değerlendirme tablosu Örnekleri

Dünyayı kurtarmayla ilgili bir projede, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri çevreyi korumak için evde neler yapabileceklerini ailelerine göstermek için bir broşür hazırlar. Değerlendirme tablosunun broşürü değerlendirmeye yönelik müteakip bölümü, düşünmeyi bir öncelik haline getirmeye çalışır, ancak dil o kadar anlaşılmalıdır ki öğrencilere ya da öğretmenlere çok az yarar sağlar.

İçerik	4	3	2	1
Çevreyle ilgili bilgiler	Çevreye yönelik derinlemesine bir kavrayış gösterir	Çevreye yönelik iyi bir kavrayış gösterir	Çevreye yönelik biraz kavrayış gösterir	Çevreye yönelik az kavrayış gösterir ya da hiç göstermez

Örneğin, 'derinlemesine kavrayış' terimi herkese hemen her şey ifade edebilir. Öğrenciler ve veliler muhtemelen, nasıl görünürse görünsün çalışmanın bu tür kavrayış gösterdiğini düşünebilir. Öğretmenler bir projeye başlamadan önce değerlendirme tabloları geliştirdiklerinde, bu, ünite esnasında öğretilecek belli beceri ve stratejileri belirlemelerine yardımcı olur.

'Derinlemesine kavrayış' daima içerik öğrenmenin bir amacı olduğu için, bu kelime grubunun ne anlama geldiği hakkında düşünme ve bunun bir değerlendirme tablosunda yararlı bir biçimde nasıl tanımlanabileceğini anlamaya yönelik harcanan zamana değer.

- Derinlemesine kavrayış, iyi kavrayıştan nasıl farklıdır? Bu tür kavrayış neye benzer?
- Ne tür düşünme becerileri, bir öğrenciyi derinlemesine kavrayışa götürür? Bu düşünme becerileri nasıl uygulanır?

Derinlemesine kavrayış gösterme şunları içerebilir:

- Konuya yönelik birçok bakış açısına hitap etme
- Konunun farklı yönlerinin birbirlerini nasıl etkilediklerini gösterme
- Olguları etik bir bakış açısıyla yorumlama
- Doğru ve tam bilgiler kullanma
- Kabul görmüş gerçeklerin yanısıra, daha az bilinen ama önemli olan bilgileri göz önünde bulundurma

Düşünmeyi Değerlendiren Değerlendirme Tabloları Oluşturma

Aşağıdaki gibi kısmi bir liste bile, öğrencileri bir konuya yönelik tam bir kavrayışı nasıl geliştirecekleri ve gösterecekleri konusunda yönlendirecek bir değerlendirme tablosu oluşturmada size bir başlangıç sunabilir. Bir ileri aşama, tabii ki, bu beklentileri öğrencilerinize uygun duruma getirmektir.

1-3 Sınıflar	<ul style="list-style-type: none">• Çevreye yönelik farklı bakış açılarını tanımlar• Çevreyle ilgili ne yapılması gerektiği hakkında bir fikir bildirir• Fikri, güvenilir kaynaklardan bilgilerle destekler• İnsanların davranışlarının dünyayı ve diğer canlıları nasıl etkilediğini açıklar
4-5 Sınıflar	<ul style="list-style-type: none">• Çevreyle ilgili önemli konuları ve farklı insanların bu meseleleri nasıl farklı gördüklerini açıklar• Çevreyle ilgili ne yapılacağı konusunda, birden fazla bakış açısını göz önünde bulunduran bir fikir belirtir• Fikri, konunun farklı taraflarıyla ilgili güvenilir kaynaklardan bilgilerle destekler• Dünyanın, insanların, hayvanların ve bitkilerin birbirlerini nasıl etkilediklerini açıklar
6-8 Sınıflar	<ul style="list-style-type: none">• Çevreyle ilgili, farklı bakış açılarının kaygılarına hitap eden bir fikir belirtir.• Fikri, bazı kaynaklardan güvenilir bilgilerle destekler• İnsanların, hayvanların ve bitkilerin dünyayla etkileştikleri karmaşık şekilleri ve bu etkileşimlerde bireylerin ve ailelerin hangi rolü oynadıklarını açıklar
9-12 Sınıflar	<ul style="list-style-type: none">• Çevreyle ilgili, farklı bakış açılarının kaygılarına hitap eden ve etik açıdan tutarlı olan bir fikir belirtir.• Fikri; bilimsel, politik ve ekonomik perspektifler de dahil farklı perspektifleri olan kaynaklardan güvenilir bilgilerle destekler.• İnsanlar, hayvanlar, bitkiler ve dünyaya yönelik ileri sürülen çeşitli eylemlerin etkisi hakkında sonuçlar çıkarır

Bir projenin gerektirdiği düşünme türlerini açıkça belirtmek, sadece öğrencilerin gereksinimleri karşılamak için ne yapmaları gerektiğini öğrenmelerine yardımcı olmaz, aynı zamanda öğretmenlere, öğretmeleri gereken becerileri belirlemede de yardımcı olur.

Marzano ve meslektaşları (1993), Öğrenmenin Boyutları modelinde açıklanan farklı düşünme becerileriyle ilişkili performans düzeylerini detaylı bir şekilde açıklar. Bu açıklamalar, öğretmenlerin, ürünlerde düşünmeyi nasıl açıklayacakları hakkında düşünmeye başlamasına yardımcı olabilir.

Marzano'nun Genel Değerlendirme tablosunun Örnekleri

Akıl Yürütme Stratejisi: Bakış Açılarını Analiz Etme. Üzerinde anlaşmazlık olan bir konuyu belirler.

Performans Düzeyi	Performans Tanımlaması
4	Belirgin olmayan, ancak çelişkinin altında yatan sebep olan üstü kapalı anlaşmazlık hususlarını belirler ve ifade eder
3	Çelişkiye neden olan açık anlaşmazlık hususlarını belirler ve ifade eder
2	Anlaşmazlığın önemli meseleleri olmayan hususları belirler ve ifade eder
1	Açık ve üstü kapalı anlaşmazlık hususlarını göz ardı eder (Marzano, 200, p. 75)

Akıl Yürütme Stratejisi: Karar Verme. Karar kriterlerini yeterince karşılayan bir seçim yapar ve ilk karar sorusunu cevaplar

Performans Düzeyi	Performans Tanımlaması
4	Kriterleri karşılayan veya aşan ve ilk karar sorusuna iyi desteklenmiş bir cevap sunan bir alternatif seçer. Seçme sürecinde ortaya çıkan konu ve kavrayışlara yönelik yararlı bir tartışma sağlar.
3	Belirlenen kriterleri karşılayan veya aşan bir alternative seçerek, karar sorusunu başarılı bir şekilde cevaplar
2	Öğrencilerin alternatifleri değerlendirmesine tamamiyle uymayan bir alternatif seçer
1	Mantıklı görünmeyen ya da öğrencilerin alternatiflere yönelik değerlendirmeleriyle doğruluğu kanıtlanamayan bir seçim yapar (sayfa 77)

Düşünme Süreçlerini Değerlendirme

Değerlendirmeye yönelik şu anki düşünme, öğrencilerin bir proje süresince sadece sonda yapılan bir değerlendirmeyle değil, birçok yolla ölçülmesi gerektiğini ileri sürer. Öğrenciler bir proje üzerinde çalışırken sürekli geribildirim alırlarsa, daha kaliteli çalışmalar üretmeleri daha olasıdır fikri akla uygun gelir.

Çoğunlukla öğrencinin kafasının içinde olduğu için, uygulama esnasında düşünmeyi değerlendirme aldattıcıdır. Öğrencilerin nasıl düşündüğüne dair bir fikir edinmek için, öğretmenler, öğrencilerin düşünme süreçlerinin gözle görülebilir hale getirildiği durumlar tasarlamalıdır. Öğrencilerin öğretilen düşünme becerilerini öğrenip öğrenmediklerini söylemenin bazı yolları vardır.

- Zaman içinde öğrencileri gözlemleyin ve becerileri ne kadar iyi kullandıklarına dair bir yargıda bulunun.
- Öğrencilerden, bir işi nasıl gerçekleştirdiklerini ya sözel ya da öğrenme günlükleri, günlükler veya yansıtımlar yoluyla yazılı olarak size anlatmalarını isteyin.
- Öğrenciler kendi kendilerine ya da akranlarıyla çalışırken düşünme süreçlerini açıklayan sesli düşüncelerini gerçekleştirirken onları dinleyin.
- Öğrencilerin bir proje üzerinde çalışırken, arkalarında bıraktıkları grafik düzenleyiciler, taslaklar, planlar ve notlar gibi eserleri inceleyin

Portfolyolar, özellikle de uzun süre tutulurlarsa, düşünmedeki gelişimi değerlendirmede öğretmenler ve öğrenciler için mükemmel bir yol olabilir. Elektronik portfolyolar, farklı projeleri izlemeyi ve bilgileri öğretmenlere ve velilere iletmeyi kolaylaştırır. Süreç portfolyoları tutmak, öğrencileri ne öğrendikleri ve hangi becerileri kullandıkları konusunda düşünme uygulamasına sokmanın iyi bir yoludur. Düşünme süreçlerini ifade etmede ne kadar iyi hale gelirlerse, onlar üzerinde o kadar çok kontrol sahibi olurlar ve gelecekte daha iyi kararlar almak için geçmiş deneyimlerini o kadar çok kullanabilirler.

Düşünme süreçlerini değerlendirmenin kilit noktası, öğrencilerin becerileri sizin kullanmalarını umduğunuz şekillerde kullandıklarını göstermek için, ne tür davranışları görmek istediğinizi önceden belirlemektir. Nesne ve fikirleri eşleştirmeyi öğreniyorlarsa, çıkarım yapılması gerekenlerin yanısıra belirgin benzerlik ve farklılıkların da farkına varmalıdırlar. Becerinin gösterileceği şekilleri açıkça belirtince, bunları davranış ve yapılan işlerde arayabilirsiniz. *Assessing Student Outcomes* (1993, sayfa 67-89)'daki genel değerlendirme listeleri, gözlemlenebilir strateji ve becerilerin iyi tanımlayıcılarıdır.

Öğrencilerin, değerlendirileceklerini düşündükleri şeyleri öğrendiklerini biliyoruz (Marzano, Pickering & McTighe, 1993). Öğrenciler geleneksel, notlandırması kolay formatlarda çoktan seçmeli, doğru/yanlış ve eşleştirme sorularıyla ölçülürlerse, onlara eleştirel düşünmeyi öğretmeye yönelik tüm çabalarımız boşa çıkar. Bu tür değerlendirmeler şüphesiz üst düzey düşünme gerektirirken, gerçeğe uygun işlerden o kadar farklıdır ki bize, öğrencilerin gerçek yaşama ait durumlarda nasıl düşündükleri hakkında çok az şey gösterirler. Gerçek öğrenmeyi yansıtan değerlendirme sistemleri tasarlamak, düşünmeyi öğretmenin önemli bir unsurudur.

Referanslar

Andrade, A. (1999). *The thinking classroom*. Cambridge, MA: Harvard Project Zero.
<http://learnweb.harvard.edu/alps/thinking/index.cfm>

Marzano, R. J., D. J. Pickering, & J. McTighe. (1993). *Assessing student outcomes: Performance assessment using the dimensions of learning model*. Alexandria, VA: ASCD.